

Kozma AHAČIČ | ŠKRABČEV UMETNI JEZIK EVLALIJA IN NJEGOVO RAZMERJE DO LATINŠČINE

Izvleček

Škrabec je svojo evlalijo oblikoval kot nekaj sekundarni umetni jezik. Kot osnovo za izgovarjavo je izbral klasično latinsko izgovarjavo. Besedje je določil s sistemom pretvorb latinskega in polatinjenega besedja v evlalijo. Obdržal je tudi latinsko pravilo o naglasu ter razločeval med dolgimi in kratkimi samoglasniki. Oblikoslovje evlalije razen zaimenske sklanjatve je dokaj enostavno, vendar visoko razločevalno, skladnja in besedotvorje pa se skoraj v celoti naslanjata na latinščino. S svojo evlalijo se je Škrabec vključil v tedanjo vseevropsko razpravo o možnem svetovnem jeziku.

Abstract

Škrabec designed his Eulalia as a secondary artificial language. Its pronunciation is based on classical Latin. Lexis is derived by a system of transforming Latin and Latinised words into Eulalia. Also borrowed from Latin is the word stress, which depends on the penultimate syllable, and there is a distinction between long and short vowels. Morphology, with the exception of the pronominal declension, is fairly simple but distinctive, while syntax and word-formation are again almost entirely based on Latin. Eulalia was the contribution of Škrabec to the pan-European discussion of a possible world language.

0 Skorajda vse do 17. stoletja, ko so začeli v Evropi rabiti predvsem nacionalne jezike, je bila latinščina nekaj nadnacionalni jezik (Störig 1991: 365). Zato se je hkrati z zatonom rabe latinščine kot vseevropskega jezika porajala želja po tvorbi novih svetovnih pomožnih jezikov. V nadaljnjih stoletjih sta se oblikovali dve temeljni smeri umetnih jezikov: a) jeziki *a priori*, ki so bili docela umetni (tak je bil naprimer jezik *sobresol* Françoisa Sudreja (1787–1862)); b) jeziki *a posteriori*, ki so se naslanjali na že obstoječe jezike (prvi vidnejši tovrstni jezik je bil naprimer *volapük* Johanna Martina Schleyerja (1831–1912)). Na prelomu 19. v 20. stoletje je prišlo po odmevni objavi prve variante *esperanta* Ludwiga Zamenhofa leta 1887 v knjigi »Internationale Sprache – Vorrede und vollständiges Lehrbuch« do prave poplave novih umetnih jezikov. Večinoma je šlo (podobno kot pri esperantu) za združevanje in olajševanje značilnosti in besedišča več različnih jezikov (*ido*, *bolak* ali *langue bleue*, *langue verte*, *adjuvilo*), opazna pa je bila tudi smer, ki je želela ponovno prebuditi svetovnost latinskega jezika, tako da bi ga olajšala in ga iz šol ter knjig spet prenesla tudi na raven splošnejšega medsebojnega komuniciranja (*interlingua*, latinščina brez pregibanja; *lin-*

gua perfect, romanal, univerzalna latinščina, poskus prenosa slovnice *volapüka* na latinščino).¹

Na slovenskem prostoru zasledimo verjetno prvi umetni jezik že leta 1870. Gre za tipični jezik *a priori*; sestavil ga je G. Holmar (Jurij Humar, znani magnetizator in župnik v Črmošnjicah, pozneje na Primskovem) in ga izdal leta 1870 v Gradcu v knjižici »Der Universal-Dolmetsch oder eine Sprache für alle Nationen der Erdkreises«.

Sila aktualen, a žal ne dovolj odmeven² prodor v vseevropsko razpravo o možnem svetovnem jeziku pa je v letih 1908–1910 na platnicah *Cvetja z vertov sv. Frančiška* naredil frančiškan in jezikoslovec Stanislav Škrabec s svojo *evlalijo*.

Škrabec je svoj umetni jezik oblikoval v skladu z naturalistično smerjo interlingvistike kot nekak sekundarni umetni jezik, torej jezik *a posteriori*. Namen Škrabčeve evlalije je bil predvsem omogočiti tistim, ki latinščino že znajo, izražanje v jeziku, katerega raba bo lažja od rabe klasične latinščine. Ali kot pravi Škrabec: »In naša evlalija, kaj je drugega ko latinščina v novi, moderni, lehkni in elegantni obleki, bogatejši in celo pristojniši ji od stare, vender ne manj veličastni« (JD 3: 310).

Prav zaradi tesne naslonjenosti evlalije na latinski jezik je za nas evlalija še danes zanimiva kot svojevrstni fenomen in zato vredna podrobnejšega opisa.³

Slovnica Škrabčeve evlalije ni slovnica v pravem pomenu besede, ampak bolj sistem pretvorb latinskih izhodiščnih oblik v novi jezik z novim, poenostavljenim sistemom končnic in skladnjo, ki je do te mere naslonjena na latinščino in ostale evropske jezike, da ne potrebuje podrobnejšega opisa in je odvisna predvsem od volje tvorca.

Glede na to, da je Škrabec snoval evlalijo dlje časa in celo iste jezikovne pojave opisoval na več mestih, je namen članka predvsem v ureditvi Škrabčevih misli in v nazornejšem opazovanju vzporednic med evlalijo in latinščino. Mnoge v spodnjem pregledu opažene zakonitosti je bilo treba rekonstruirati na podlagi drugega danega gradiva.

¹ Za uveljavitev klasične latinščine si je v tem času prizadeval časopis *Vox urbis*. Tam lahko naprimer v junijski številki leta 1907 preberemo hvalnico latinščini in grajo esperanta izpod peresa I. Wabnerja.

² Edini resnejši odziv predstavlja ocena v časopisu *Progreso* leta 1909, ki jo v celoti navaja in komentira tudi Škrabec sam (JD 3: 304–306, 318, 320). Škrabec čez čas potoži (JD 3: 362): »Tudi »Eulalia« je mej Nemci in Francozi zbudila vsaj nekaj interesa, mej slovenskimi rojaki prav nič.«

³ Za splošnejši opis evlalije in odnosa do latinščine, kot se zrcali iz Škrabčevih del, gl. moj članek *Škrabčev odnos do latinščine* (Škrabčeva misel 4), v tisku.

1 Pri **samostalniku**⁴ je olajšano določanje spola, saj so vse besede, ki niso osebe ali personifikacije moškega ali ženskega spola, srednjega spola. Tvorcu evlalije tako ni potrebno prepoznavati spola izhodiščnih latinskih besed.

Spol

osebe ali personifikacije moškega spola	> m.
osebe ali personifikacije ženskega spola	> ž.
ostalo	> s.

Tvorba samostalnikov v evlaliji iz latinskih samostalnikov se opira na latinski ločilnik ednine, katerega znanje je temeljni predpogoj za tvorbo samostalnikov v evlaliji. Tvorba nadaljnjih sklonov je nadvse enostavna, saj se v tožilniku kratki končni samoglasnik samo podaljša, v dvojini in množini pa se obliki za imenovalnik ali tožilnik doda še končnica *-u* oziroma *-i*. Izhodišče za tvorbo novih oblik je torej na novo dobljeni imenovalnik. Med »sklone«, ki pa so oblikovno le imenovalniške oblike s predlogom, Škrabec uvršča še roditelj in dajalnik. (Podobno se s predlogi in imenovalnikom izražajo tudi pomeni drugih latinskih sklonov.) Pri tvorbi oblik iz imenovalnika in tožilnika se dolžine ali kračine vedno ohranijo.

Tvorba imenovalnika ednine v evlaliji iz latinskega ločilnika ednine⁵

lat. ločilnik na: *-a, -o, -e* > evl. im. na *-ā, -□, -ě,*

lat. ločilnik na: *-i, ⁶-u* > evl. im. na *-iě, -u□*

Število

dv.: na že oblikovan sklon se doda *-u*

mn.: na že oblikovan sklon se doda *-i*

Sklanjatev

rod.: s predlogom *di*

daj.: s predlogom *a*

tož.: zadnji samoglasnik imenovalnika se podaljša

K poenostavitvi sklonskega sistema prispeva tudi vrsta **predlogov**, ki nadomeščajo funkcije sklonov. Poleg predloga *di* (< lat. *de*) za opisovanje roditeljnika in *a* (< lat. *ad*) za opisovanje dajalnika rabi v prvotnem latinskem pomenu tudi varianti istih latinskih predlogov z drugačno obliko v evlaliji: *ā* (= lat. *ad*; *ā nooi* = k nam) in *de* (= lat. *de*; *de ie arbore* = z drevesa). Ob njih

⁴ Samostalnik Škrabec obravnava na straneh JD 3: 265, 293.

⁵ Nesklonljivi samostalniki se pretvorijo takole: lat. *fas* > evl. *fare, nefas* > *nefare, instar* > *instare* (prim. JD 3: 294).

pa rabi še *da* (= lat. *ab + d* iz *de*, *da vooi* = od vas); *na* (= lat. *in + ad*; pomen *na : ni* = nem. *an : auf*; *na ie throno : ni ie throno* = *an dem Throne : auf dem Throne*), *xi* (= lat. *ex*), *cu* (= lat. *cum* v vlogi veznika) in *co* (= lat. *cum* v vlogi predloga).

2 Tudi tvorba **pridevnikov**⁷ v evlaliji se opira na ločilniško obliko latinskih pridevnikov. Tem odbijemo latinsko končnico in jim dodamo novo. Če ima v ločilniku ednine latinska beseda končnico *-i*, se ta *-i* pred novo končnico ohrani.⁸

Tvorba osnovnih pridevniških oblik v evlaliji iz latinskega ločilnika ednine⁹

– latinskemu ločilniku odbijemo končnico in dodamo > evl. *-o, -a, -e* (za m., ž., s. spol):

bono, bona, bone

– če je v ločilniku ednine v latinščini *-i*, se ta *-i* ohrani:

facilio, facilia, facilie

2.1 Škrabec upošteva celo latinsko pravilo, da imajo nekateri pridevniki 3. deklinacije kot taki v ločilniku *-i*, posamostaljeni pa *-e*. To pravilo posploši na vse pridevnike 3. deklinacije z ločilnikom ednine na *-i* (*io celere* = jezdec, vitez; *io celerio equite* = hitri jezdec).

2.2 **Stopnjevanje pridevnika** je enostavno in izhaja iz osnovne imenvalniške oblike. Superlativ razen končnice ostane enak kot v latinščini, a vedno *-issim-*. Komparativ pa dobimo tako, da superlativu odvzamemo *m* izpred končnega samoglasnika: torej je končnica *-issi-* (npr. *dulcio, dulcissimo, tenuio, tenuissimo, bono, bonissimo*). Tudi če imamo v latinščini samo superlativ, lahko hitro dobimo vse oblike: *nequissimo > nequo*.

Škrabec ohrani možnost opisnega stopnjevanja. Komparativ se opisuje z *magi*, superlativ pa z *maximi*. Gre torej za neposreden prenos latinskih

⁶ Samostalniki z ablativom na *i* prevzamejo *e* tudi, če so iz grščine: *acropolie, metropolie, necropolie, diocesie, poesie* itd. Le v osebnih in krajevnih lastnih imenih ostane na koncu sam *i*: *Tiberi* (= reka), *Constantinopoli, Neapoli*.

⁷ Pridevnike Škrabec natančneje obravnava v JD 3: 265, 282, 292, 294.

⁸ Deležniki in pridevniki, ki imajo v latinščini ločilnik na *-e*, dobijo v evlaliji tudi kot pridevniki krajšo obliko. Iz njih izpeljemo samostalnike na *-ia* in *-io*; kot samostalniki moškega spola imajo seveda končnico *-e*.

<i>io sapiente</i> (modrec)	<i>sapiento, -a, -e</i>	<i>ie sapientia</i> (modrost)
	<i>audiento</i>	<i>ie audientia</i>
<i>io praesidente</i>	<i>praesidento</i>	<i>ie praesidentia</i>

⁹ Nesklonljivi samostalniki se pretvorijo takole: lat. *fas > evl. fare, nefas > nefare, instar > instare* (prim. JD 3: 294)

oblik in načina opisnega stopnjevanja (*ue magi luculente hereditate, ie maximi ardue labore*).

2.3 Predvidena je tudi možnost neposredne pretvorbe latinskih komparativov in superlativov v evlalijske besede. V evlalijo pretvorjene latinske komparative ohranimo samo kot substantive ali v sestavah in izpeljavah, kjer so v splošni rabi. Latinski nepravilni superlativi pa se lahko obdržijo v posebnih in prenesenih primerih (*ie maximo* = najvišje).

3 Tvorba prislovov¹⁰ je v evlaliji možna po dveh poteh. Lahko jih tvorimo neposredno iz pridevnikov ali pa iz latinskih prislovov (torej tudi tistih, ki so tvorjeni iz pridevnikov).

Prislov dobimo iz evlalijskega pridevnika tako, da osnovi namesto končnice za pridevnik dodamo končnico *-i* (npr. *bono* > *boni*). Če je v ločilniku ednine v latinščini *-i*, se ta *-i* ohrani: *facilii*.

Iz latinskega prislova pa dobimo evlalijski prislov po naslednjih pravilih:

a) Latinski prislovi na *-iter* v evl. izgubijo svoj končni *r*¹¹ (*firmiter*, *fortiter*).

b) Latinski prislovi, ki se končujejo na samoglasnik, se pretvarjajo v evlalijo takole:

- če ni vzroka, da bi se ta samoglasnik spremenil, ostane (ohrani se tudi morebitna dolžina in kračina);

- v drugih primerih (kadar bi lahko prišlo do križanja s kako drugo obliko) velja: lat. *-e* > evl. *-i*;¹² lat. *-o* > evl. *-u*.¹³ Tu se prvič srečamo s Škrabčevo željo po razločevanju dvojnic, ki bi nastale, ko bi se brez izjem sledilo osnovnim načelom. Dejstvo je, da prav to razločevanje evlalijo po nepotrebnem zaplete in zahteva od uporabnika tega jezika kar nekaj memoriranja.

Kot bomo videli pozneje, moramo »nekaterim pogosto potrebnim besedam« opuščati začetni (latinski) samoglasnik. Zaradi tega pravila in želje po dodatnem razločevanju dobimo še dodatni izjemi:

- Latinskega prislova *alias* (drugokrat) ne pretvorimo v evlalijski *alia*, ker bi oblika sovpadala z obliko iz latinskega *alia*. Zato naredimo obliko *aliasi*. Ker je potem začetni *a* brez naglasa, ga (lahko) opustimo, tako da dobimo obliko *iasi*.

- Da z opuščanjem začetnega samoglasnika pri »nekaterih pogosto potrebnih besedah« le ne bi bilo prevelike samovolje, pa se držimo pravila,

¹⁰ S prislovi se Škrabec ukvarja v JD 3: 265, 282, 292–293.

¹¹ Lahko pa imajo tudi zgoraj prikazano iz adjektiva narejeno obliko na *-i*.

¹² *Mali, validi, valdi, beni/boni, saepi, mani, paene, propri, pridii, perendii, postridii, hodii, tantoperi* itd.

¹³ *Citu, continuu, flasu, fortuitu, improvisu, quandu, perpetuu, seru, liu* (= tja), *quiu* (= tja), *aliu* (= drugam) itd.

da začetni *a* ostane, če je poudarjen. (Tako naprimer tudi pri obliki *alii*, ki je tvorjena prek latinskega pridevnika *alius* in ne prek adverbja *aliter*, da ne bi prišlo do mešanja z evlalijsko besedo *alite* iz latinske *ales*.)

4 Evlalijska ima za razliko od latinščine tudi **določni**¹⁴ člen *io, ia, ie* (*i*-je iz latinskega *is, id*) in **nedoločni** člen *uo, ua, ue*, ki nimata poudarka.¹⁵

5 Zanimivo je, da se Škrabčev sistem pretvorbe latinskih števnikov¹⁶ v evlalijske naslanja prav na latinske prislovne števnikke.

5.1 Iz njih tvorimo najprej evlalijske **prislovne števnikke** (adverbia numeralia), ki jih dobimo tako, da latinskim prislovnim števnikom od pet naprej odzhamemo končni samoglasnik (lat. *quinquies, sexies* > evl. *quinquie, sexie*).¹⁷

»Popravimo« samo prve štiri latinske števnikke, tako da jih po Škrabčevem navodilu tvorimo iz glavnih števnikov, v resnici pa si moramo vsaj izpeljavo 3 in 4 kar zapomniti:¹⁸

evlalijska	latinski glavni števnik	latinski prislovni števnik
<i>unie</i> (lahko tudi <i>seme</i>)	<i>unus</i>	<i>semel</i>
<i>duie</i>	<i>duo</i>	<i>bis</i>
<i>terie</i>	<i>tres</i>	<i>ter</i>
<i>quadrie</i>	<i>quattuor</i>	<i>quater</i>

5.2 **Glavne števnikke** (cardinalia) tvorimo tako, da iz latinščine tvorjenim evlalijskim prislovnim števnikom odzhamemo končni *-e* (*uni, dui, teri, quadri, quinqu* itd.). Enako tudi: *toti, quoti*. *Uni* rabimo le pri štetju, v izpeljavah in sestavah, drugače pa adjektivno rabimo:

nio, -a, -e, tudi plur.: *nioi, -ai, -ei*.

Zanimivo pa je Škrabčevo pravilo, da se v evlalijsko uvedejo tudi nekatera višja števila, za katera večina jezikov nima posameznih besed.¹⁹

Števila sestavljamo po vrsti, kot se zapisujejo (11: *decium viroi*, 12: *decim*

¹⁴ O določnem in nedoločnem členu piše Škrabec na straneh JD 3: 265, 316.

¹⁵ Če spredaj stoji *-i*, se oba zja zlijeta v en sam dolgi *-i*. Prim. Škrabec JD 3, 265: »V izreki se samoglasnika členu se spred stoječima *i* in *u* zlijeta v dolgi *i* in *u*, z neenakimi samoglasniki pa v dvoglasnike, prim. 'Vi ie nomine di io Patre, e io Filio, e io Spirituo Sancto.'«

¹⁶ Števnikke obravnava Škrabec v JD 3: 288, 289, 290.

¹⁷ Enako tudi lat. *toties, quoties?* itd. > evl. *totie, quotie?* itd.

¹⁸ Poleg tega si moramo zapomniti tudi, da so sestavljeni prislovni števnikke enaki glavnim, le zadnja številka je prislovni števnik na *-ie*: 365 krat = *tericenti sexideci quinque*.

¹⁹ *Millioni, duillioni* ali *billioni*, *terillioni* ali *trillioni*, *quadrillioni*, *quinqmillioni*, *sexillioni*, *septillioni*, *octillioni*, *novillioni*, *decillioni*, *centillioni*, *millillioni* skrajšano: *lillion*, *million* skrajšano: *nillion*.

dui feminai, 13: *deciteri infantei*, 24: *duideciquadri annoi*, 32678: *terideciduimilli sexicenti septidecioceti coronai*).

5.3 Tudi **vrstilne števnike** (ordinalia) pravzaprav tvorimo prek evlalijskih prislovnih števnikov: namesto končaja *-ie* rabimo končaj *-imo* (*unimo* (1), *duimo* (2), *terimo* (3), *quadrimo* (4), *quinquimo* (5), *seximo* (6), *septimo* (7), *octimo* (8), *novimo* (9), *centimo* (100), *miliimo* (1000000) itd.).²⁰

K tem lahko tvorimo prislove, tako da jih namesto na *-o* končamo na *-u* (*unimu* = prvič).

5.4 Na enak način kot vrstilni so s končajem *-noi*, *-nai*, *-nei* narejeni tudi **delilni števniki**²¹ (distributiva) (npr. *uninoi*, *duinoi*, *terinoi*) ter s končajem *-plicio* **množilni števniki** (multiplicativa) (npr. *uniplicio*).

5.5 Pri **ulomkih** so imenovalci samostalniki, ki jih dobimo iz glavnih števnikov, tako da jim dodamo končnico *-me* (*teri-me*, *quadri-me*), števci pa so glavni števniki.

5.6 Nekaj oblik števnikov lahko tudi posamostalimo (*cento* = sto, *mille* = tisoč, *millione* = milijon, *ie millia* = milja, *ue milliaro* = miljnik).

6 Od vseh besednih vrst se je Škrabec najbolj posvetil prav **zaimku**.²²

6.1 Oblike **osebnih zaimkov** so gotovo najbolj zapleten in prav zato tudi najšibkejši del evlalijskega jezika. Škrabec je tu v dobršni meri odstopil od latinščine in verjetno zavoljo blagoglasja in pretirane želje po razločevalnosti zašel na svoja pota. Oblike osebnih kakor tudi vseh drugih zaimkov se ločijo po spolu ne le v 3. osebi, ampak tudi v 1. in 2. osebi in v reflektivu.

Oblike osebnih zaimkov

	ednina	dvojina	množina
1. os.	<i>mo, ma, me</i> (jaz moški, jaz ženska, jaz dete)	<i>nou, nau, neu</i>	<i>no, nai, nei</i>
2. os.	<i>to, ta, te</i> (ti moški, ti ženska, ti dete)	<i>vou, vau, veu</i>	<i>voi, vai,</i> ²³ <i>vei</i>
3. os.	<i>lo, la, le</i> (on, ona, ono)	<i>lou, lau, leu</i>	<i>loi, lai, lei</i>

Povratno osebni zaimek ima oblike *so, sa, se*.

²⁰ Enako: *quotimo* – *totimo*.

²¹ To so adjektivi, ki bi se v srednjem spolu lahko rabili tudi kot samostalniki v pomenu italijanskih števnikov na *-ina*, naših na *-je* in *-ro* z genetivom: *nie duine di hominei* (dvoje ljudi).

²² Obravnava ga v JD 3: 265–266, 290, 316–318, 618, 620.

²³ Množina 2. osebe se prestavi v ednino v nagovoru za naš *ví*: *voo*, svojilne oblike: *voya*, *-a*, *-e*.

Dane oblike se sklanjajo in preoblikujejo glede na hoteni naglas. Tako ločimo naglasne in brez naglasne (naslonske) oblike, v okviru naglasnih oblik pa še tri podvrste glede na poudarek. Tak sistem je seveda zelo zapleten, poleg tega pa je pri Škrabcu dokaj nejasno opisan, tako da se ne smemo čuditi, da so »nasprotniki« evlalije opozarjali prav na pomanjkljivosti pri zaimenski sklanjatvi in da se je k njej večkrat vračal tudi sam Škrabec.

6.1.1 Naglasno zaimensko sklanjatev lahko po številnih Škrabčevih izboljšavah rekonstruiramo takole:

	posebni poudarek	brez posebnega poudarka	še posebno krepak poudarek	še posebno krepak poudarek (kasnejši predlog) ²⁴
im.	mō, mā, mē		mōō, ²⁵ mää, mēē	mūjō, mūjā, mūjē
rod.	di mō, mā, mē	mōji, mājī, mēji ²⁶	di mō, mā, mē	
daj.	a mō, mā, mē	mōju, māju, mēju	a mō, mā, mē	
tož.	mō, mā, mē		mōō, mää, mēē	mūjō, mūjā, mūjē

Po tej shemi se ravna oblike za vse osebe in števila domala vseh zaimkov.

6.1.2 Breznaglasna zaimenska sklanjatev ima samo dajalnik in tožilnik. Dajalnik je po Škrabčevih besedah (JS 3: 316) posnet po prvem zlogu latinskih oblik *mihi, tibi, sibi*, rabimo pa ga zaradi blagoglasja. Med prva dva glasova zaimkov se v dajalniku vrine še glas *-i*,²⁷ tako da dobimo oblike kot *mio, tio, sio* itd. Po analogiji naredimo tudi častne oblike *nio, vio, via* itd.

Tožilnik je enak tožilniku naglasne zaimenske sklanjatve brez posebnega poudarka, le da ni naglašen.

6.2 Svojilni zaimki se tvorijo s končnicami *-jo, -ja, -je* na osnovo osebne zaimka (npr. *mojo, moja, moje* = moj, moja, moje) in se rabijo kot pridevniki.

6.3 Vprašalni zaimek *quo, que* (kdo, kaj) ima tudi ojačano obliko: *quoro, quere* (kdo, kaj). Ostale oblike so deloma analogične oblikam osebnih zaimkov: rodilnik *quoji, queji*, dajalnik *quoju, queju*, naslonska (breznaglasna raba): *quio, quie, si quio* (= če komu).²⁸ Prav tako iz vprašalnega

²⁴ Prim JD 3: 620.

²⁵ *Moo* ima tudi množino *mooi*, vendar le v pomenu filozofskega jezika, ki lahko govori o raznih »jaz«.

²⁶ Samoglasnik pred končnicama za rodilnik in dajalnik (*-ji* in *-ju*) je kratek, razen *in pausa* dolg.

²⁷ Pri teh zaimkih pozneje Škrabec svetuje vmes vrinjene *-j* (JD 3: 618): *lijo, -a, -e, lujo, cujo*.

²⁸ Pozneje Škrabec doda, da bi se namesto *quoro* in *quiere* lahko reklo po analogiji osebnih zaimkov: *quoo* (kdo), *quee* (kaj).

zaimka tvorimo tudi svojilni zaimek, ki spet loči dve obliki: *quojo*, *-a*, *-e*, *quejo*, *-a*, *-e*.

6.4 **Druge zaimke**²⁹ (Škrabec se posveti predvsem **kazalnim**) tvorimo iz latinskega rodilnika na *-ius*. Praviloma izpuščamo začetni samoglasnik. Iz latinske oblike *illius*, ki je rodilnik zaimka *ille*, dobimo v evlaliji osnovo *li-*, ki ji dodamo zaimenske končnice (*lio*, *lia*, *lie*). Enako tvorimo:

evlalija	latinski genetiv
<i>lio</i>	<i>illius</i>
<i>hio</i> (!)	huius
<i>stio</i>	istius
<i>psio</i>	ipsius
<i>quio</i>	cuius (kateri)
<i>nio</i>	unius
<i>solio</i>	solius
<i>ullio</i> ³⁰	ullius
<i>utrio</i>	utrius

Vendar ostane: *alio*, *altero*.

Pred zaimenskimi dostavki³¹ imajo zaimki navadno obliko: *quiorocunque* (kdorkoli).

Podvojeni oziralni zaimki se uravnavajo, kakor je lepše in jasnejše (npr. *quamiqua* ali *quanqua* iz latinskega *quamquam*).

7 Evlalijski glagolski sistem³² je nadvse pregleden in enostaven.

7.1 **Osebnе glagolske oblike** razlikujejo osebo (prva, druga, tretja), število (ednina, dvojina, množina), čas (sedanjik, preteklik, prihodnjik), naklon (povedni, izražanje nastopa ali namenjenosti, vezni naklon, velelnik, pogojni naklon, želelni naklon), način (tvorni, trpni) in vid (dovršni in nedovršni = izražanje trajnosti ali ponavljanja, izražanje dovršenosti).

Tako kot se deklinacija samostalnikov in pridevnikov opira na izhodiščni latinski ločilnik ednine, se konjugacija evlalijskih glagolov opira na latinski ločilnik ednine deležnika sedanjika (torej po posameznih latinskih konjugacijah: *amo* 1 > *amante*, *doceo* 2 > *docente*, *disco* 3 > *discente*, *audio* 4 > *audiente*). Novo osnovo dobimo tako, da navedenim oblikam odzame-

²⁹ Razen zgoraj navedenih soodnosnih, ki jih tvorimo po analogiji s števniki.

³⁰ Začetni *u* ostane, da ne sovpadе z *lio*.

³¹ Evlalijski zaimenski dostavki so naslednji: *-cunque* (lat. *-cunque*), *-na* (lat. *-nam*), *-da* (lat. *-dam*), *-de* (lat. *-dem*), *-qua* (lat. *-quam*), *-que* (lat. *-que*), *-pia* (lat. *-piam*), *-libe* (lat. *-libet*), *-vi* (lat. *-vis*).

³² Opisan v JD 266, 293–294.

mo *-te* (in dobimo: *aman-, docen-, discen-, audien-*). Iz te osnove tvorimo vse ostale glagolske oblike.

7.1.1 V **sedanjiku** dodamo osnovi t. i. osnovne končnice brez veznega vokala:

Osnovne končnice:	<i>ednina</i>	<i>dvojina</i>	<i>množina</i>
1. os.	1. <i>-o</i>	= oblika za ednino + <i>-u</i>	= oblika za ednino + <i>-i</i>
2. os.	2. <i>-a</i>		
3. os.	3. <i>-e</i>		

7.1.2 **Preteklik** tvorimo tako, da pred *n v* »osnovi« vrinemo *-i-*³³ *amaino*.

7.1.3 **Prihodnjik** tvorimo tako, da pred *n v* »osnovi« vrinemo *-u-*: *amauno*.

7.1.4 **Ostale oblike** tvorimo takole:

kaj	kako	primer	v latinščini
izražanje trajnosti ali ponavljanja	-a- pred -n-	<i>amaano</i> (navajen sem/imam navado ljubiti) <i>amaiano</i>	prezent = <i>amo</i> imperfekt = <i>amabam</i>
izražanje dovršenosti	-e- pred -n-	<i>amaeno</i> <i>amaieno</i>	(logični) perfekt = <i>amavi</i> futur II. = <i>amavero</i>
izražanje nastopa ali namenjenosti	-o- pred -n-	<i>amaono</i>	aktivna opisna sprega = <i>amaturus sum</i>
vezni naklon	-i- za -n-	<i>amanio</i>	konjunktiv prezenta = <i>amem</i>
velelnik	-u- za -n-	<i>amanua</i> <i>amanuoi</i>	imperativ = <i>ama</i> konjunktiv prezenta = <i>amemus</i>
pogojni naklon	-r- za konjunktivnim -i-	<i>amaniro</i>	konjunktiv imperfekta = <i>amarem</i>
želelni naklon	-r- za imperativnim -u-	<i>amanuro</i>	optativni konjunktiv
trpnik	-l- namesto tvor-nega -n-	<i>amalo, amala, amale</i>	= <i>amor, amaris</i> itd.

Kljub le trem osnovnim časom (sedanjik, preteklik, prihodnjik) zajame evlalija s kombiniranjem posameznih elementov domala vse možnosti, ki jih nudi latinščina. Možnost izražanja trajnosti ali ponavljanja oziroma izražanja dovršenosti omogoča evlaliji podobno razlikovanje, kakor ga ima latinščina med imperfektom kot nedovršnim preteklikom in perfektom kot dovršnim, tudi v obeh preostalih časih (v prihodnjiku to razlikovanje v latinščini deloma poteka na ravni futur I : futur II). Možnost izražanja

³³ Vrivek *-i-* tvori samostojen zlog in ne diftonga.

nastopa ali namenjenosti nadomešča latinsko aktivno opisno sprego. Veliko manjšo vlogo kot v latinščini ima vezni naklon, saj ga nadomeščata in dopolnjujeta še pogojni in želelni naklon. Pri evlalijskem glagolskem sistemu se nam evlalija najlepše pokaže kot aglutinacijski jezik, saj omogoča kopičenje poljubnega števila končnic, od katerih doda vsaka besedi nov slovnični pomen.

7.1.5 Nepravilnih glagolov ni, saj se latinski nepravilni glagoli pretvarjajo v evlalijo takole:

EVVALIJA	LATINŠČINA
ieno	eo
eno ³⁴	sum
noleno	nolo
nabeni	non habeo
quieno, nequieno	queo, nequeo
fieno	fio
coepieno	coepi
memineno	memini
noeno	novi
odieno	odi
inquieno	inquam
ajeno ³⁵	aio
fani	faro
quaereno, quaerenoi	quaeso, quaesumus
cedanua, cedanuai	cedo, cete
(obliki za velebnik)	

7.1.6 Latinski deponentniki imajo v evlaliji navadno tvorno obliko. Refleksivnim glagolom pa damo *-s* namesto tvorniškega *-n*-ali trpniškega *-l*- (*laetasi* = veseliti se, *miseresi* = usmiliti se).

7.1.7 Zanikanje se pred glagolom ponovi, torej podobno kot v slovenščini in ne tako kot v latinščini, kjer je dovolj ena nikalnica (*nemi ne sciene*; *nihī ne sciēno*).

7.2 Podobno kot osebne tvorimo tudi neosebne glagolske oblike.

nedoločnik	osnovi dodamo -i	<i>aman-i</i>
namenilnik	osnovi dodamo -u	<i>aman-u</i>
tvorni deležnik sedanjika	osnovi dodamo -to	<i>aman-to</i>
tvorni deležnik preteklika	osnovi z -e- pred -n-	<i>amaen-to</i>

³⁴ Sestavljenke razen *ab-seni*, *con-seni*, *prae-seni*, *pro-seni* imajo po siceršnjih pravilih oblike na *-eni*.

³⁵ Vprašalna oblika *ajena?* (= lat. *aisne* = *ain?*).

	za pretekli čas	
	dodamo -to	
trpni deležnik sedanjika	trpni osnovi (-l- namesto -n-)	<i>amal-to</i>
	dodamo -to	

Se pa evlalija izogne gerundiju, ki ga nadomešča z nedoločnikom ali prislovnim deležnikom (npr. lat. *ars amandi* > evl. *ie arte di amani*; lat. *amando servavit animam* > evl. *amantu servaine ie anima*).

8 O izreki, glasovih in zapisu³⁶ evlalije v primerjavi s Škrabčevim poznavanjem latinskega glasoslovja in izreke sem pisal že v zgoraj navedenem članku, zato tu lahko s Škrabčevimi besedami zgolj povzamem (JD 3: 276): »Glasovi so klasično-latinski.« Posamezne grafeme torej beremo enako kot v klasični latinski izgovorjavi (npr. s [s]).³⁷ Za razliko od klasične latinske pa evlalijska pisava razlikuje med *v* in *u* ter *j* in *i*.

9 Evlalija ločuje med dolgimi in kratkimi ter naglašeni in nenaglašeni zlogi po zgledu klasične latinščine v današnji rabi. Škrabec za lažje branje in razumevanje evlalijskih besedil predlaga naslednja znamenja,³⁸ ki združujejo podatek o dolžini in naglasu posameznih zlogov: dolgi, a nepoudarjeni zlog označimo z akutom, poudarek na kratkih zlogih z gravisom, poudarek na dolgih zlogih pa s cirkumfleksom (npr. *cínématògrap-ho*, *lípsanothêka*).³⁹

10 Kar se tiče naglaševanja,⁴⁰ je Škrabec v evlaliji obdržal pravilo penultime, kakor je veljalo v klasični latinščini. (Poudarek je na predzadnjem zlogu, če je ta dolg ali če je beseda dvozložna; če je predzadnji zlog kratek (natura ali positione) in je beseda večzložna, je poudarjen predpredzadnji zlog.) Poleg tega so določni in nedoločni člen, predlogi in nekateri vezniki proklitike ne glede na dolžino. Kakor smo omenili že zgoraj,

³⁶ Škrabec obravnava izreko, glasove in zapis evlalije v JD 3: 264, 276–78, 312–314, 618.

³⁷ Škrabčevo poznavanje klasične latinske izgovorjave je povsem identično današnjemu. Dobro poznavanje razvoja grške izgovorjave pa nam pokažejo tudi nekatere njegove opombe k izgovoru in pisavi grških besed v evlaliji. Gl. moj članek *Škrabčev odnos do latinščine* (Škrabčeva misel 4), v tisku.

³⁸ JD 3: 278.

³⁹ V članku teh znamenj ne rabimo.

⁴⁰ O naglaševanju piše Škrabec v JD 3: 278, 313–314.

so osebni zaimki v dajalniku (z *i*) in tožilniku enklitike, če nimajo posebnega poudarka.

Škrabcu so očitali, da je latinski način naglaševanja preveč zapleten za umetni jezik, kot je evlalija. V odgovoru na ta očitek (JD 3: 312–314) je Škrabec nekatere probleme resda dorekel, a naglasni sistem še dodatno zapletel. Uvedel je namreč pravilo, da se naglas v sklanjatvah in spregatvah ne premika: imena imajo naglas latinskega ločilnika ednine, glagoli pa naglas ločilnika ednine deležnika sedanjika. A potrebna so bila dodatna pravila: v veznem naklonu, želelnem naklonu in velelniku, ki niso v sedanjiku, ostane končni samoglasnik debela dolg, naglas pa stopi na naslednji zlog: *amâinio*. Tu gre Škrabcu spet za blagoglasje: »Sliši se tako, kaker bi bil na končnem samoglasniku debela naš (ali hervaški) potegnjeni naglas.« (JD 3: 313). Poleg tega bi se moral naglas premikati tudi v nekaterih z »enklitičnimi partikulami« sestavljenih zaimkih. Tu Škrabec predlaga staro latinsko pravilo, da se naj zlog pred enklitiko poudari, naj bo dolg ali kratek (JD 3: 314). Pri grških besedah v evlaliji pa Škrabec vztraja na naglasu, kakor je prevladal v latinščini (pa če je bil to grški ali latinski).

11 Osnovno vodilo pri pretvorbi latinskih besed v evlalijske⁴¹ je naslednje: vse besede se končujejo na samoglasnik. To pravilo naj bi po Škrabčevem mnenju odpravilo predvsem nekatere pomanjkljivosti latinščine na ravni blagoglasja.⁴² Po drugi strani pa bi se v jeziku zaradi tega pravila lahko namnožili hiati. Zato Škrabec postavi še tri dodatna pravila: a) nekaterim pogosto potrebnim besedam opuščamo začetni (latinski) samoglasnik; b) začetni *i* členu se zliva s spredaj stoječim *i* v dolgi *i*; c) to velja tudi za vsak drug začetni nenaglašeni *i* (npr. *io patre ieine domu*; *domu ieine io patre?*).

11.1 Osnovno pravilo, da se vse besede v evlaliji končujejo na samoglasnik, pri besedah, ki so pregibne in imajo v evlaliji tako ali tako temu ustrezne končnice, ne povzroči nikakršnih problemov. Pač pa zadene večino nepregibnih besed, ki se končujejo v latinščini na soglasnik, saj jim ta soglasnik odpade.⁴³ Izjema sta le *et* in *ut*, ki se ohranita, kadar blagoglasje to zahteva. Takoj je potrebno **dodatno pravilo**: če zaradi razumljivosti ali

⁴¹ O problemih in pravilih, povezanih s pretvorbo latinskih besed v evlalijske, piše Škrabec na straneh JD 3: 278, 280–282, 290, 293.

⁴² »Splošno pravilo evlalijske fonetike je to, da se zvršujejo vse besede na samoglasnik, s čemer so razne terdobe stare latinščine popolnoma odpravljene.« (JD 3: 278).

⁴³ Tako dobimo npr. *stati, domu, au, aute, cla, cra, deince, demu, done, dudu, magi, nupe, o, oli, paru, pene, penitu, plu, procu, secu, seme, sempe, simu, tu, du, hi, hu, pe, po, se, tame, tande, tenu, ve, velu, volu* itd. Iz primerov je razvidno, da lahko odpadeta tudi po dva soglasnika.

blagoglasja ali podobnosti s kako drugo besedo soglasnik ne sme odpasti, se mu mora dostaviti samoglasnik (praviloma *i*, na vprašanje *kam?* pa *u*).⁴⁴ Poleg tega se nekaterim tovrstnim besedam lahko opusti tudi začetni samoglasnik v skladu z zgoraj navedenim pravilom, da nekaterim pogosto potrebnim besedam opuščamo začetni (latinski) samoglasnik.⁴⁵

Razločevanje tipa *exi* : *exu* itd. je omejeno samo na prislove. Predlogi pa imajo isto obliko za obe vprašanji (*kje?* in *kam?*).⁴⁶ Razlika je le, da pri vprašanju *kje?* rabimo imenovalnik, pri vprašanju *kam?* pa tožilnik.

Predlog *ni* rabimo samo v pomenu našega *na* ali nemškega *auf*. Zato za naš *v* in nemški *in* vzamemo obliko z opuščanim *n*: torej *i*. Zaradi lažje prepoznavnosti mu dodamo *v* (po slovenskem *v*) in dobimo *vi*. Po Škrabčevih besedah (JD 3: 281) je to »v evlaliji blizu edina nekako samovoljna določba, neodvisna od splošnih zahtev celega sestava.«

11.2 Latinske »sestave« preoblikujemo v evlalijske tako, da končnemu soglasniku prvega dela pristavimo samoglasnik (*i*), drugi del pa izgubi končni soglasnik (JS 3: 282).⁴⁷ V »pravih starih kompozicijah« pa latinske asimilacije ostanejo tudi v evlaliji. Dodatno asimiliramo le lat. *-sk* > *evl. -sk-* (lat. *excellere* > *evl. excelleni*), vse ostalo pa ostane (npr. lat. *assentire* > *evl. assentieni*).

11.3 Nekatero **tvorjene prislove** sprejmemo razen končnice take, kakor so v latinščini (npr. *adhv*, *hodii* in ne *hidii*), kjer pa so posamezni sestavni deli bolj samostojni, se spremenijo in uredijo po evlalijsko (iz latinskega *quamobrem* dobimo evlalijski *oqueree*, iz *quemadmodum* pa *queamodu*).

11.4 Zaradi razločevanja uvede Škrabec v evlalijo še pojav, ki ga imenuje **raztegovanje**: zavoljo razlikovanja lahko v evlaliji raztegujemo nekatere lat. oblike po analogiji z okrepljenimi oblikami zaimka (npr. *moo*). Tako ločujemo npr. latinski in hkrati evlalijski *si* od »raztegnjenega« evlalijskega *sii* (iz latinskega *sic*, ki bi po vseh pravilih prav tako dal obliko *si*). Podobna razlikovanja so *quii*: *qui*, *hii*: *hi*, *lii*: *li*, *stii*: *sti*. Prav tako samostalniki: *ree*: *re*, *spee*: *spe* itd.

11.5 Tudi **znatraj samostalnikov in pridevnikov** si Škrabec prizadeva za razlikovanja besed, ki bi bile po pretvorbi enake. Razlikuje predvsem be-

⁴⁴ Tako npr. *autemi*, *clami*, *crasi*, *doneci*, *deincepsi*, *hici*, *hucu*, *lici*, *lucu*, *aci*, *ani*, *ati*, *curi*, *hinci*, *linci*, *stinci*, *nunci*, *tunci*, *moxi*, *nam*, *numi*, *peri* (adv.!), *posti* (zadaj), *postu* (nazaj), *quini*, *quami*, *tami*, *quoli*, *toti*, *transi* (= na drugi strani, onstran), *transu* (= preko [česa]), *cisi* (na tej strani), *cisu* (na to stran), *exi* (= lat. *fori*), *exu* (= lat. *fora*), *ini* (= lat. *intra*), *inu* (= lat. *intro*), *ruru* (= lat. *rus*, *ruri*).

⁴⁵ Tako npr. *li* iz lat. *lic*, *sti* iz *istic*, *lu* iz *illuc*, *stu* iz *istuc*, *pu* iz *apud* itd.

⁴⁶ *Ci* (lat. *cis*), *tra* (*trans*), *po* (lat. *post*), *pe* (lat. *per*), *xi* (lat. *ex*), *ni* (lat. *in*).

⁴⁷ Npr. *atique* (lat. *atque*), *atiqui* (lat. *aliqui*), *jamija* (lat. *iamiam*), *exilegio* (lat. *exlex*). Vendar pa Škrabec doda, da raje rabimo *attame* kot *atitame* za latinski *attamen*, za latinski *verumtamen* pa rabimo *verumi lame* ali *vere tameni*.

sede, ki so že v latinščini zamenljive v imenovalniku, ne pa tudi v odvisnih sklonih, in pa besede, ki bi sovpadle zaradi pretvorbenih pravil v evlaliji.

<i>fide</i>	vera (lat. fides, ei)	<i>fidie</i>	struna (lat. fides, ium)
<i>jure</i>	pravica (ius)	<i>jurie</i>	juha (ius)
<i>latere</i>	stran (latus, lateris)	<i>laterie</i>	opeka (later, lateris)
<i>vere</i>	resnično (vere)	<i>verie</i>	pomlad (ver, veris)
<i>mun-do</i>	svet (mundus)	<i>mun-duo</i> ⁴⁸	priprava za lepoticenje (mundus)

12 Besedotvorja znotraj evlalije skorajda ni, saj je v celoti povzeto iz latinščine. Edina večja Škrabčeva novost v besedotvorju evlalije glede na latinščino je **tvorjenje svojilnih pridevnikov iz samostalnikov**⁴⁹ po vzoru svojilnih zaimkov (*Deojo filio, matreja sorore* itd.).

13 Kako lahka oziroma kako težka je torej evlalija za tedanjega povprečnega izobraženca z osnovnim znanjem latinske slovnice in latinskega besedišča? **Kakšna raven znanja latinščine je potrebna za rabo evlalije?**

Več kot očitno je, da je imel Škrabec pred sabo »množico učenih mož najrazličnejših narodov« (JD 3: 264), ki so tako ali tako znali latinsko. Zavedal se je, da je bila »nekedaj in je prav za prav še zdaj mejnarodni jezik više izobraženih evropske kulture« (JD 3: 264). Toda Škrabec, profesor latinščine, je še kako dobro poznal tudi slabe strani latinščine: »Ali kedo ne ve, kako težko si je pomagati ž njo v vsakdanjih potrebah naših časov! Ne le da nima besed za mnoge zdaj čisto navadne pojme, tudi stare latinske konstrukcije so nam tuje, okorne in neokretne. In kako občutljiva je klasična latinščina! Kako se človek mora bati stroge gramatike njene!« (JD 3: 264). Temeljni namen Škrabčeve evlalije je torej dati tistim, ki znajo latinščino, pa se bojijo njene gramatike, jezik, ki se bo naslanjal na latinščino, a bo mnogo lažji za rabo. Brez znanja latinščine se evlalije enostavno ni moč naučiti.

Osnovni nabor znanj, ki jih potrebuje bodoči govorec evlalije, je tale: poznati mora ločilnik ednine latinskih samostalnikov in pridevnikov (tudi izjeme v tretji deklinaciji); izjeme v stopnjevanju pridevnika (za pretvorbo v posamostaljenih pomenih); prislove, ki niso (pravilno) izpeljani iz pridevnikov, ter vsaj tiste prislove, izpeljane iz pridevnikov, ki se končajo na *-iter*; vse prislovne števniko ter glavne števniko od 1–5; oblike za rodilnik

⁴⁸ Tako še: *malo* : *maluo*, *piro* : *piruo*, *pomo* : *pomuo*, *pruno* : *prunuo*, *ceraso* : *cerasuo*, *citro* : *citruo*, lat. *malus* (mast) > evl. [historično] *madus*. Besede se seveda lahko razlikujejo tudi po količnosti samoglasnikov.

⁴⁹ JD 3: 318, 618.

ednine latinskih zaimkov (razen osebnih, vprašalnih in svojilnih); latinski ločilnik ednine deležnika sedanjika vseh štirih konjugacij; prepoznati mora latinske deponentnike. Poleg tega mora poznati osnovne poteze latinskega besedotvorja; osnovne jezikovne zakonitosti in pojave; osnove in posebnosti posameznih besednih vrst; še posebej pa mora imeti občutek za skladnjo latinščine in vsaj kakega drugega evropskega jezika. S skladnjo evlalije se Škrabec namreč ne ukvarja, pač pa jo, kot vidimo iz Škrabčevih evlalijskih besedil, nasloni na latinsko z nekaterimi poenostavitvami pri glagolskih oblikah v odvisnih stavkih ter konstrukcijah, ki so tipično latinske. Govorec evlalije mora poznati tudi klasično latinsko izgovarjavo;⁵⁰ ločevati mora dolge in kratke samoglasnike v latinskih besedah ter poznati pravilo o penultimi. Čim več latinskega besedišča pozna, tem bolj suveren bo v izražanju v evlaliji.

14 Škrabec je bil na svojo evlalijo zelo ponosen. V zadnjem prispevku, ki ga je leta 1915 napisal za platnice *Cvetja z vertov sv. Frančiška*, se še enkrat vrne k svojima stvaritvama: brzopisu in evlaliji. Verjetno ni bil po naključju zadnji stavek, ki ga je Škrabec zapisal na platnice, avemarija v evlaliji (JD 3: 618)! In resnično lahko do neke mere pritrdimo naslednji Škrabčevi misli: »Ke bi se dala stara latinščina primerjati pač lepi, pa počasni in nevretni (oprostite!) – gosenici, bi se smelo reči, da je evlalija metulj, ki se je izvil iz njene pupe« (JD 3: 322). Ta metulj pa verjetno ni vzletel zaradi nekaterih svojih slabosti, ki se kažejo predvsem v prezapletenem sistemu zaimenske sklanjatve, preveliki želji po razločevanju, katere posledica so mnoge izjeme, ki se jih moramo naučiti na pamet, predvsem pa verjetno zaradi premajhne odmevnosti malega frančiškanskega časopisa med tedanjimi slovenskimi in evropskimi izobraženci.

BIBLIOGRAFIJA

- JUG, J. (1999): *Škrabčeva kritika mednarodnega jezika esperanta*. Škrabčeva misel III. Nova Gorica (Frančiškanski samostan Kostanjevica).
 JD 3 = ŠKRABEC, S.: *Jezikoslovna dela 3*. Nova Gorica, 1994–1998.
 KOPRIVA, S.: *Latinska slovnica*. Maribor 1989.
 STÖRIG, H. J. (1991): *Abenteuer Sprache: Ein Streifzug durch die Sprachen der Erde*. Berlin: Langenscheidt.

⁵⁰ O pomembnosti Škrabčevega prizadevanja za klasično izgovarjavo latinščine pišem v zgoraj omenjenem članku.

The Artificial Language »Evlalia« by Škrabec and Its Relation to Latin Summary

Škrabec designed Eulalia as a secondary, or *a posteriori*, artificial language. He based its pronunciation and transcription on the classical Latin pronunciation. Its lexis was derived by a system of transforming Latin and Latinised words into Eulalia. The system was intended to be simple, but Škrabec added a number of exceptions to avoid possible confusion of homonyms. Word stress is determined by the Latin rule about the penultimate syllable. There is a distinction between long and short vowels, as well as stressed and unstressed ones. Morphology, modelled primarily on Latin, is fairly simple but highly distinctive (for example, there are specific personal pronouns for all three genders). Nouns and adjectives have two cases and the singular, dual and plural number. The synthetic and analytic comparison of adjectives is simple, while the pronominal declension is rather complex. Finite verbal forms have the categories of voice (active and passive); tense (the present, past, and future tense, whose forms also permit the expression of duration or repetition and completion); inchoativity and intentionality; and the subjunctive, imperative, conditional and optative mood. Of non-finite forms, Eulalia has the participle (present, past, and future), infinitive and supine. The gerund is replaced by the infinitive or participle. There are no irregular or inconjugable verbs. A sound knowledge of Latin is required for the lexis of Eulalia in particular.

Naslov:

Kozma Ahačič

ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramoviša

Novi trg 4

SI-1000 Ljubljana

e-mail: kozma.ahacic@guest.arnes.si